

Remissyttrande över förslaget på Regional utvecklingsstrategi i Uppsala län

Allmänna synpunkter

Enköpings kommun ser positivt på att förslaget på Regional utvecklingsstrategi har en tydlig koppling till Agenda 2030. Detta innebär att åtgärderna som Enköpings kommun redan arbetar med eller planerar att vidta är i linje med förslaget.

Vi anser också att dokumentet har fångat de övergripande utmaningar som länet står inför och de styrkor och svagheter som finns här. Dock är inte bilden av länets kommuner heltäckande. Alla kommuner nämns inte i strategin vilket gör att den riskerar att tappa i relevans och helhetsbild. Vi ställer oss också negativa till att det finns uttalade mål som endast berör delar av länet. En regional utvecklingsstrategi bör ta sikte på de regiongemensamma utmaningarna snarare än på specifika kommunala angelägenheter.

Således vill vi att mål 5.1.1 Partnerskap för Norduppland och mål 5.2.3 Life science-kluster ska utgå ur strategin alternativt inkluderas under mer generella avsnitt om näringslivsutveckling eller stärkt innovationsförmåga.

Syftet med strategin

Enköpings kommun anser att syftet med strategin är oklart. Stora delar av dokumentet innehåller beskrivande bakgrundsmaterial som måste anses vara väl känt och självklart för de som ska ta del av och arbeta med strategin och dess genomförande. Enköpings kommun hade hellre sett en strategi som tydligare fokuserade på länets utveckling och de samordnande insatser som krävs för strategins genomförande.

Antalet mål och genomförande

Enköpings kommun anser att strategin innehåller för många och för otydliga mål. I vissa fall går målen in i varandra och i vissa fall är de inbördes motstridiga. Vi ställer oss tveksamma till möjligheten att följa upp och få framdrift av målen. Den samverkansstruktur som finns i länet har enligt vår bedömning inte förutsättning att kunna hantera omhändertagandet och framdriften av alla målen. Vi förordar därför en mer stringent RUS med tydliga ställningstaganden och åtgärder kopplade till de stora och avgörande utvecklingsfrågorna för länet.

Kraftsamla kring länets största utmaningar

Enköpings kommun anser att RUS:en framförallt bör innehålla ställningstaganden, mål och åtgärder som syftar till att förbättra förutsättningarna inom områdena infrastruktur, kollektivtrafik, vård och hälsa samt kompetensförsörjning. Det är frågor som är av en

kommunövergripande art där samverkan mellan de olika aktörerna i länet är en grundläggande förutsättning för att skapa goda förutsättningar för tillväxt och utveckling.

Enköpings kommun vill därför framföra följande synpunkter:

Mälarbanan

Inom nuvarande planperiod (2022–2033) och till kommande planperiod (2026–2037) är finansiering och färdigställande av kapacitetshöjande åtgärder på Mälarbanan avgörande för den nationella tillväxten kopplat till hela Stockholm – Mälarregionen. Stråket är av nationell och storregional betydelse och mogna projekt och åtgärder väntar på finansiell tilldelning. Den tidsplan som för närvarande finns för färdigställande av fyrspårsutbyggnaden mellan Tomtebodavägen och Kallhäll är oacceptabel. Enköpings kommun vill se tydliga skrivningar och åtgärder i RUS:en som innebär framdrift i denna viktiga fråga.

Utvecklad pendeltågstrafik

Enköping vill se en utvecklad pendeltågstrafik på Mälarbanan. Ett tågstopp i Grillby ser vi som en konkret målpunkt. Vi ser gärna tydligare skrivningar om behovet av en utvecklad pendeltågstrafik gärna med ett tågstopp i Grillby som konkret exempel.

Arosbanan/Aroslänken

Enköpings kommun ser stora behov av framdrift i arbetet med att säkerställa en ny järnväg mellan Enköping och Uppsala, Arosbanan. Banan behövs för att koppla ihop Mälardalen vertikalt med kraftigt ökad tillgänglighet till och från Uppsala och Arlanda.

Hjulstabron

Det behövs tydliga besked som innebär säkerställande av full finansiering av en ny Hjulstabro. En ny bro behövs för att kunna dra fördel av de investeringar som har gjorts i flera Mälarhamnar. När ombyggnationen av Södertälje sluss och kanal är färdig, behöver större godsartyg kunna trafikera Mälaren, för att avlasta väg- och järnvägsnätet.

Omställning till effektiv och nära vård

Enköpings kommun anser att omställningen till effektiv och nära vård, som har pågått åtminstone sedan 2018 måste intensifieras. Vi anser att arbetet i större utsträckning behöver bedrivas tillsammans med länets kommuner. Omställningen är inte bara ett ansvar för regionen och dess sjukhus, utan ett samhällsgemensamt ansvar där bland annat kommunerna spelar en viktig roll.

Samlat grepp om kompetensförsörjningen i länet

I RUS:en finns målformuleringar om att andelen ungdomar som avslutar sina gymnasiestudier måste öka. Enköpings kommun ställer sig bakom själva principen men anser att detta är en helt och hållet primärkommunal fråga och ansvar som inte hör hemma i RUS:en. Vi vill istället se ett samordnat mellankommunalt arbete kring vilka gymnasieutbildningar som bör prioriteras inom länet.

Konkreta ändringsförslag

Utöver de övergripande synpunkterna ovan vill Enköpings kommun göra ett par specifika medskick med ändringsförslag i mål och målformuleringar.

Avsnitt	Förslag till ändring
1. Inledning Nuläge och förutsättningar "Sju av tio länsbor upplever att de har bra hälsa..."	Enköpings kommun menar att skrivningarna om befolkningens hälsa kan nyanseras och förtydligas. Även om sju av tio länsbor upplever att de har bra hälsa så finns betydande skillnader inom länet, bland annat beroende på socioekonomiska faktorer och tillgång till vård. Även vad gäller unga vuxnas utbildnings- och inkomstnivå kan vi se skillnader och kommunens arbetsmarknadsenhet beskriver att de möter fler unga vuxna med psykisk ohälsa som står långt ifrån arbetsmarknaden.
2.1.1 Stärk den psykiska hälsan hos barn och unga	Kommunen menar att strategin ytterligare skulle kunna påtala vikten av goda levnadsvanor. Förutom sömn, skärm och motion spelar goda matvanor en viktig roll. Föräldrarnas ansvar för barn och ungas hälsa skulle också med fördel kunna lyftas fram. Familjen spelar en viktig roll och föräldrar kan behöva ges stöd i de fall då det finns brister i föräldraskapet.
2.1.2. Den demografiska utvecklingen	Enköpings kommun menar att beskrivningen skulle gynnas av ett tillägg om skillnaderna inom länet. I några kommuner är förutsättningarna för hälsa och socioekonomi sämre, vilket delvis påverkas av geografiska faktorer med långa avstånd till exempelvis specialistvård. Det kan innebära att särskilda satsningar behövs för att utjämna skillnaderna och tillse att hela länets befolkning har förutsättningar för goda livsvillkor.
Generellt avsnitt 2.3 Fokusområde: Ett tryggt, säkert och robust samhälle	Enköpings kommun välkomnar fokusområdet som är av högsta vikt i det rådande omvärldsläget. Enköpings kommun finner dock att målet är för allmänt hållet. Förslagsvis riktas målet tydligare mot en konkretare målsättning för att tydliggöra vad vi gemensamt i länet kan arbeta för. Enköpings kommun saknar i stycket också information om den etablerade krissamverkansstruktur som redan finns i länet (C-sam) samt hur den regionala utvecklingsstrategin är tänkt att

	förhålla sig till de överenskommelser som redan finns inom ramen för den strukturen.
2.3.1 Ett robust samhälle och ett starkt totalförsvar	I sista meningen i stycket lyfts en rad frågor kopplade till ett robust samhälle och ett starkt totalförsvar. I den meningen nämnds bland annat "krigsplacering". Enköpings kommun gör, i likhet med SOU:n Plikten kallar (2025:6) bedömningen att det juridiska begreppet "krigsplacering" kopplar till verksamheters möjlighet att genom plikt kalla in personal vid exempelvis höjd beredskap, alltså totalförsvarsplikten. Vad anbelangar de icke-militära delarna av plikten, den så kallade civilplikten, är det endast inom kommunal räddningstjänst och inom drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet som civilplikt får bedrivas i Sverige. Eftersom civilplikt inte får bedrivas inom någon annan verksamhet än ovan listade finns heller inte någon möjlighet att krigsplacera personer inom andra verksamheter, varför det vore olyckligt om den Regionala utvecklingsstrategin pekar mot just krigsplacering. Förslagsvis ändras ordet till "krigsorganisation" så att meningen istället lyder: Frågor som krigsorganisation och förberedelser i form av exempelvis reservkraft, beredskapslager av försörjningsvaror behöver byggas upp och tillgång till exempelvis mat och vatten behöver säkras.
2.3.2 Barn och grov organiserad brottslighet	Kommunen föreslår ett tillägg i textens andra stycke: "För att motverka att barn rekryteras in i gängmiljöer behöver förebyggande insatser prioriteras. Detta innebär att fokus behöver ligga på skapande av jämlika, jämställda och goda uppväxtmiljöer där alla barn och unga ges förutsättningar till god hälsa, skolgång och meningsfull fritid." De i tillägget listade omständigheterna är alla skyddsfaktorer mot oönskade beteenden och negativ utveckling. Föräldrar spelar en viktig roll i det förebyggande arbetet och behöver göras delaktiga.
2.3.3 Mäns våld mot kvinnor	Det vore fördelaktigt att nämna att särskild utsatthet för våld kan finnas till följd av migrationsbakgrund, fysisk eller psykisk funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller missbruk.
3.1 Bekämpa klimatförändringar	Enköpings kommun välkomnar att transportområdet är upptaget och prioriterat i förslaget. Av länets växthusgasutsläpp ligger transporter högst, därefter el och fjärrvärme, jordbruk och arbetsmaskiner. Enköpings kommun har nyligen analyserat kommunens klimatutsläpp och bedömer att godstransporter är svårt för en enskild kommun

	att genomföra åtgärder som har betydande effekt att reducera klimatutsläpp och där är det av vikt att det finns en regional samverkan. Fokusområde 7 tar upp att främja hållbar energiproduktion. Enköpings kommun saknar insatser kring minskat klimatutsläpp från jordbruket och arbetsmaskiner. Ökad samverkan och samarbete inom offentlig upphandling kan ge betydande effekter på klimatmål. Enköping ser behov att RUS:en inkluderar upphandling inom klimatområdet. Även digitaliseringen kommer ha betydande påverkan på klimatarbetet, både direkt och indirekt, och bör nämnas i avsnittet. Länsstyrelsen i Uppsala län tar fram en "Klimat- och energistrategi" för Uppsala län, och Enköpings kommun undrar hur den har bearbetats in i RUS:en.
3.2.1 Landsbygder & skärgård	Enköpings kommun välkomnar att frågan om stärkt krisberedskap i lokalsamhällen utanför de stora tätorterna lyfts i den regionala utvecklingsstrategin. Däremot ställer sig Enköpings kommun frågande till varför just etableringen av SOT-punkter lyfts specifikt. SOT-punkter finns idag etablerade på vissa platser i landet. Samtidigt är det viktigt att se att det stöd till lokalsamhället som etableras också speglar förutsättningarna på den enskilda platsen samt övriga förhållanden som behöver etableras. I det finns flera gångbara och tänkbara lösningar som inte just är SOT-punkter. Att så specifikt begränsa utvecklingen av trygghetspunkter eller liknande på landsbygd till just SOT-punkter skulle därför kunna vara olyckligt. I relation till detta bör även beaktas att det redan etablerade arbetet med Trygghetspunkter lyfts i SOU2024:65 och att utredningen föreslår krav på "särskilda samlingsplatser". Lagen föreslås träda ikraft 2027 och i ett sådant läge skulle även etableringen av SOT-punkter och den behovsanalys som behöver göras förhålla sig till författningsförslagen kopplade mot exempelvis särskilda samlingsplatser. Enköpings kommun föreslår därför att skrivningen i sjätte stycket i avsnitt 3.2.1 ändras så att första meningen i stycket istället lyder: "För att stärka lokalsamhällets krisberedskap och säkerställa invånarnas tillgång till både kommersiell och offentlig service skulle exempelvis någon form av service- och trygghetspunkter (SOT-punkter) kunna etableras."
3.3.1 Ökad hållbar livsmedelsproduktion i länet	Enköpings kommun välkomnar att den regionala utvecklingsstrategin tar upp frågan om lokal livsmedelsförsörjning som en del i att öka även samhällets

	robusthet. Enköpings kommun saknar däremot en skrivning om hur vi kan främja detta också genom offentlig upphandling.
4.1.4 Kultur och besöksnäring	Kulturens förhållande till besöksnäring och turism bör nyanseras. Kulturen ska inte enbart ses som ett verktyg för att främja besöksnäringen, utan har ett egenvärde och en viktig roll i ett demokratiskt samhälle. Kulturinstitutioner som bibliotek, kulturskolor, museer och konsthallar är viktiga samhällsinstitutioner och nödvändiga för att ge barn och unga tillgång till ett kulturellt liv och kan bidra till att nå även andra målsättningar. Besöksnäringen spelar också en viktig roll för det lokala näringslivet och inte minst i utvecklingen av en levande landsbygd. Även här kan beskrivningen utvecklas.